

Nr 318.

Av herr **Pålsson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 225, med förslag till förordning om krigsmaterielskatt m. m.

I proposition nr 225 har Kungl. Maj:t för riksdagens antagande framlagt förslag till förordning om krigsmaterielskatt samt till förordning angående statsverkets krigsmaterielsfond.

Skatten skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag användas »för beredande av medel till bestridande av kostnaderna för vissa, av nuvarande krigstillstånd föranledda åtgärder för lantförsvarets och sjöförsvarets stärkande», och är det kostnaderna för de åtgärder i nämnda syfte, som framlagts genom propositionerna nr 219 och 220, vilka skulle med denna skatt bestridas.

Att de mera bärkraftiga skuldrorna måste ikläda sig de väsentliga kostnaderna för försvarsanordningar i anledning av världskriget, borde vara uppenbart. De svagare ekonomiskt situerades tunga är under dessa tider så betydlig genom de personliga uppoffringar, de många värnpliktsinkallelserna vållat, och genom den härjande dyrtiden, att det måste vara en tvingande omsorg för statsmakterna att ej belasta dessa befolkningslager med några som helst ökade skatter.

I särskild motion har av oss påyrkats, att 1915 års neutralitetskostnader skola slutligt regleras på 1917 års statsreglering, i följd varav ett ytterligare belopp av 27,250,476 kronor 99 öre måste utgå av skattemedel.

Kanske är det möjligt, att det nämnda beloppet kan utvinnas ur krigskonjunkturskatten, men detta förutsätter åtminstone, att denna krigskonjunkturskatt lägges på all merinkomst, och ovisst torde ändå vara, om en dylik skatt rimligen kan uppbringas till sådant belopp, att den, utom vad som eljest avses att med densamma täckas, härtill förslår.

Vi skola här icke inlåta oss på frågan, om tilläventyrs krigskonjunkturskatten kan omläggas efter nyssberörda princip, mot vilken ju vissa invändningar finnas. Men det torde i allt fall vara påkallat att icke fästa alltför stor lit till krigskonjunkturskatten för täckning av nämnda neutralitetskostnader, utan i stället undersöka vilka andra möjliga utvägar finnas för vinnande av medel till dessa kostnaders bestridande.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna krigsmaterielskatten har, fränsett sitt begränsade syfte, åtskilliga brister, som göra den, enligt vår mening, oantaglig i sitt nu framlagda skick. Den är visserligen i många delar byggd på den värnskatt, som uppburits i anledning av förordningen om värnskatt den 9 oktober 1914; men krigsmaterielskatten har i viktiga punkter också olikheter. De väsentligaste torde vara dels att krigsmaterielskatten börjar längre ned än värnskatten och i större utsträckning än denna skatt lägges på arbetsinkomsten, dels ock att krigsmaterielskatten är så anordnad, att till grund för skatteskalen lagts den totala inkomsten och icke särskilda inkomstdelar eller förmögenheten särskilt. Vidare är fördelningen av det belopp, skatten beräknas inbringa, uppdelad efter viss ny grund på aktiebolag och på enskilda.

Förslaget att börja krigsmaterielskatten för förmögenhetsinkomst redan då totalinkomsten utgör minst 1,000 kronor samt för arbetsinkomst, då denna totalinkomst uppgår till minst 3,000 kronor, synes vara alldeles förkastligt. Denna skatt skulle därigenom sträcka sig till mindre bärkraftiga inkomstkategorier, vilka hårt drabbats av ekonomiska svårigheter under kristiden och därigenom befinna sig i en svag och deras skäliga levnadsstandard hotande ställning. Krigsmaterielskatten måste, om den skall kunna godtagas och verka ej alltför orättvist, drabba *allenast* de högre inkomsterna och de större förmögenheterna och således i detta hänseende närmare än som skett ansluta sig till värnskatten — som bekant inträder skyldigheten att erlægga värnskatt, vad enskilda beträffar, först då inkomsten utgör minst 5,000 kronor eller då förmögenheten uppgår till minst 30,000 kronor eller då vid sammanläggning av inkomst och förmögenhet enligt vissa bestämmelser bildas ett taxerat belopp av minst 5,000 kronor. Värnskatten har därmed på ett vida lyckligare sätt än krigsmaterielskatten, bestämt gränsen för skattens upptagande. Med detta hava vi ej velat säga, att icke även värnskatten i en del andra avseenden tilläventyrs kunnat med större fördel anordnas något olika än som skett och att icke krigsmaterielskatten i ett eller annat avseende möjligen har vissa företräden framför värnskatten. Finansministerns upprepande av sin mening, att en återkommande värnskatt »säkerligen skulle medföra allvarliga faror för vårt ekonomiska liv och

draga efter sig verkningar, som bleve kännbara långt utanför kretsen av de direkt skattskyldige», är, enligt vår mening, en svartmålning, som saknar verkligt underlag, ett uttryck närmast för finansministerns omsorg att icke belasta de större inkomsterna och förmögenheterna med tyngre skattebördor.

Det gäller att på 1917 års statsreglering genom en särskild skatt på de högre inkomsterna och de större förmögenheterna allena täcka dels de åtgärder för lantförsvarets och sjöförsvarets stärkande, som i anledning av Kungl. Maj:ts förutnämnda propositioner nr 219 och 220 kunna av riksdagen beslutas, dels ock såväl de 27,000,000 kronor av neutralitetsutgifterna för år 1915, vartill finansministern velat anvisa tillfälliga lånemedel, men som vi anse måste nu täckas av skattemedel, som också ytterligare 250,476 kronor 99 öre — i enlighet varmed också en särskild motion väckts.

Det är i närvarande stund synnerligen svårt att bestämma sig för, huru de nämnda åtgärderna och utgifterna lämpligast böra bestridas, och det framför allt därför, att man ej känner om och i vad omfattning propositionerna nr 219 och 220 kunna tillvinna sig riksdagens bifall. Närmast två utvägar synas oss kunna ifrågakomma. *Den ena* är att, med vissa påkallade ändringar, godtaga Kungl. Maj:ts proposition om krigsmaterielskatt och sätta densamma i nödigt förhållande till det belopp som erfordras dels för de ovanberörda försvarsåtgärder, som riksdagen kan biträda, dels ock för de nämnda beloppen av 1915 års neutralitetskostnader kronor 27,250,476. *Den andra* utvägen är att besluta en ny värnsskatt till den storlek, som erfordras för täckande av förevarande åtgärder och neutralitetskostnader.

Bägge dessa utvägar hava sina olägenheter och sina fördelar. Beviljas de 54,000,000 kronor, Kungl. Maj:t äskat till försvarsanordningar, eller en betydligare del därav, och det således gäller att täcka såväl dessa som de resterande neutralitetskostnaderna, varmed ett betydligt belopp måste uttagas, då torde krigsmaterielskatten, omlagd så att den allena drabbar de högre inkomsterna och de större förmögenheterna, vara att föredraga. Blir det däremot ett väsentligt mindre belopp, som behöver anskaffas i följd av att propositionerna nr 219 och 220 avslås eller betydligt nedprutas, så att det totalbelopp som behöver anskaffas, ej blir större än att det kan bestridas med t. ex. 30–35 procent eller något däromkring av hela den värnsskatt, som beslöts 1914, då synas goda skäl förefinnas för att anlita en dylik mindre värnsskatt. Denna utväg är enklare och säkrare, och kan gå efter mera invanda former än påläggande av en ny och ganska invecklad skatt, sådan som krigs-

materielskatten med dess rätt omständliga apparat. Om allenast en mindre del av den år 1914 beslutade värnskatten erfordras, bliva också de olägenheter mindre framträdande, som i ett eller annat avseende må vidlåda värnskatten. Överhuvud är det olägligt med de många olika slagen av taxeringar för skatt. Det blir nya skatter eller nya regler för varje år och en mängd nämnder av olika slag få befattning med taxeringsförfarandet. Enhetlighet och kontroll bliva svåra att upprätthålla, mycket besvär orsakas alla vederbörande och det är lätt att förfalla till slentrian. Ju mer en invand skatteform kan användas, desto bättre; ju mer samma myndigheter få hand om all slags taxering, desto större garantier för enhetlighet och effektivitet.

Valet mellan krigsmaterielskatt eller värnskatt synes oss för närvarande böra hållas öppet. Oberoende av vilken av nämnda skatter, som tillitas, påkallas emellertid, som redan förut antytt, vissa jämkningar i sättet för skattens utgående. Antages en krigsmaterielskatt, går det ej an att gå så långt ned i inkomstklasserna som Kungl. Maj:t föreslagit. Vare sig man ansluter sig till en krigsmaterielskatt eller till en ny värnskatt, bör betalningssättet bliva enahanda och så, att blott en ringa bråkdel behöver erläggas under år 1917, då sista terminen av 1914 års värnskatt infaller. Om man bestämmer sig för att anlita värnskattetyper och allenast 30—40 procent av den tidigare värnskatten nu behöver beslutas, torde den ej behöva fördelas på mer än åren 1917 och 1918 t. ex. så, att 1917 ej behöver erläggas mer än 10 procent och 1918 resten (20—30 procent av 1914 års sammanlagda värnskatt).

I bägge fallen måste också hänsyn tagas till de andra skatter å inkomst och förmögenhet, som beslutas, och ett skäligt avvägande mot varandra av samtliga skatter äga rum. Ett visst system måste finnas i det hela, så att, även när det gäller att beskatta de mera ekonomiskt bärkraftiga, olika skatteobjekt bliva belastade i skälig proportion och ingen kategori över hövan eller orättvist betungas.

I anslutning till vad sålunda uttalats föreslå vi i följd härav:

1:o) att riksdagen, därest Kungl. Maj:ts förslag till en krigsmaterielskatt anses böra i huvudsak biträdas, måtte i detta förslag vidtaga sådana ändringar, att

a) föremålet för skatten utsträcker till att omfatta jämväl de kostnader, som statsverket fått vidkännas i och för neutralitetsvakten under pågående krig, t. ex. genom inskjutande i § 1 mellan orden

»stärkande» och »skall» av orden »ävensom till gäldande av förskjutna neutralitetskostnader»;

b) skattesystemet så omlägges, att skyldighet att erlagga krigsmaterielskatt (§ 5 i förordningsförslaget) inträder för förmögenhetsinkomst först då totalinkomsten utgör minst 3,000 kronor samt för arbetsinkomst först då totalinkomsten uppgår till minst 5,000 kronor; i följd varav ändringar påkallas i en del andra bestämmelser, varvid man antingen kan bibehålla samma procentsatser, som Kungl. Maj:t föreslagit för motsvarande taxerade inkomst eller däri vidtaga förskjutningar allt efter det belopp, som erfordras att uttaga;

c) där så anses påkallat i följd av utvidgningen av föremålet för skatten, skatten benämnes »neutralitetsskatt» eller »krigsmateriels- och neutralitetsskatt» eller något dylikt, vilket påkallar en mängd jämkningar av formell natur; samt

d) de följdändringar i övrigt i såväl förordningen om krigsmaterielskatt som i förordningen angående statsverkets krigsmaterielskattefond, komma till stånd, vilka kunna påkallas av ändringsförslagen under a), b) och c) eller som eljest befinnas önskvärda;

2:o) att riksdagen alternativt, och i stället för den av Kungl. Maj:t föreslagna krigsmaterielskatten, beslutar en ny värnskatt till erforderligt belopp att utgå i huvudsaklig anslutning till kungl. förordningen om värnskatt den 9 oktober 1914 med iakttagande särskilt,

a) att skattens ändamål angives vara att bereda medel till bestridande *dels* av de kostnader för vissa av nuvarande krigstillstånd föranledda åtgärder till lantförsvarets och sjöförsvarets stärkande, som i följd av Kungl. Maj:ts framställningar kunna av riksdagen beslutas, *dels ock* av förskjutna neutralitetskostnader;

b) att den nya värnskatten skall grundas på taxeringen år 1916 och taxeras å den ort, där den skattskyldige nämnda år skolat taxeras för inkomst- och förmögenhetsskatt samt förfalla till betalning år 1917, med rätt för skattskyldig att i så måtto åtnjuta anstånd med skattens erläggande, att allenast t. ex. $\frac{1}{10}$

av skatten behöver inbetalas under år 1917 och återstoden under 1918 eller under 1918 och 1919 allt eftersom det belopp, som erfordras att uttaga, befinnes påkalla en större eller mindre utsträckning av tiden; samt

c) att av dessa grunder påkallade följdstadganden ävensom vad eljest kan anses nödigt och önskvärt iakttagas i den nya förordningen om värnskatt, som vederbörande utskott, därest nämnda skatteform tillgripes, lär ha att föreslå.

Stockholm den 15 maj 1916.

Jöns Pålsson.

Robert Karlsson.

Axel Schotte.

J. Rehn.
